

Josep Pla

L'Empordanet

(Primer volum del "viatge a Catalunya")

Biblioteca selecta
Barcelona

A LA PRIMERA EDICIÓ

A moltes literatures és fàcil trobar llibres compresos sota la denominació general d'itineraris, construïts a base de les reflexions, descripcions, divagacions, comparacions i imatges que un país provoca a un escriptor que s'aventura a viatjar per ell amb una certa calma. Tota persona de mitjana cultura coneix tres itineraris de la literatura moderna que són judicats tres obres mestres: els «Reisebilder», de Heine, «The Bible in Spain», de Borrow i les «Memoires d'un turiste», de Stendhal. Aquestes fantasies plenes de realitat tenen un interès sensacional i hi ha ben poques novelles que tinguin força per a comparar-s'hi.

No he comprès mai perquè els escriptors catalans negligien Catalunya com a element d'itinerari. No crec que per un escriptor hi pugui haver un excitant més fort que aquest, ni res més instructiu, ni d'un interès més apassionant que l'exploració dels homes i les poblacions, del paisatge i del passat i en general de la vida que hom fa en el propi país. ¿Pot existir res més complex, més apassionant, més torbador que les formes fugisseres o permanents del nucli social al qual hom està adscrit d'una manera implacable?

Em fa una pena infinita haver de declarar que la inexistència d'itineraris catalans sobre el país — els estrangers són molt fragmentaris — m'ha obligat altra vegada a ésser totalment original. M'ho he hagut de fer tot jo i seré pres, probablement, per un pur salvatge. He, doncs, de demanar gràcia. Però en el moment de fer-ho vull dir dues paraules de tendència anti-primària. Stendhal treballà bé. El seu viatge a França és fet sobre un text anterior que l'escriptor discutí, corregí, esmenà, aprofità i prengué com a fonament de totes les seves suggestions innumerables. Així també treballà Heine. I Borrow, viatjant per Espanya. És a dir: aquests tres homes feren el que fa tot home culte en trobar-se amb una ploma a la mà: tractaren de continuar, de prosseguir, de deixar una petita aportació en el fons de sensibilitat segura, antiga i contrastada del seu nucli social. Feren el que els autors que graten l'eternitat anomenen, despectivament, un plagi.

Sàpiga, doncs, el llegidor que si no he plagiat és més perquè no he pogut que perquè no n'he tingut ganes. A mi el que m'interessa és continuar. El que s'anomena l'originalitat no he sabut mai exactament el que és ni crec

que ningú ho sàpiga. És merament una forma de la pedanteria i com a màxim un desordre momentani. En el cas d'aquest llibre és una simple recança, una por d'haver de començar, una sensació d'inseguretat a cada paraula.

J. P.

Madrid 1934

Suplement a la nota preliminar

Del llibre que en 1934 vaig titular "viatge a Catalunya" se n'han fet, fins ara, dues edicions. Els papers que constituïren la base de la primera edició foren escrits, gairebé tots en 1927. Fins l'any 1934, no fou possible d'aplegar-los en un volum. Aquest fou el volum de la ~~B. C. A. I.~~ ~~o sigui de la Biblioteca B. C. A. I.~~ o sigui de la "Biblioteca Catalana d'Autors Independents". Malgrat

l'acceptació que per part del públic el llibre tingué, degut a aquell conjunt d'esdeveniments que per fer-ho curt i amb aquella gràcia que ens caracteritza anomenem les circumstàncies, ~~han hagut de~~ ~~la guerra de~~ passar dotze anys — dotze anys! — perquè fos possible reeditar-lo. Aquesta reimpresió ha llençat l'editorial

Destino, ^{en 1946} i fou el primer volum de les edicions catalanes d'aquesta editorial. En aquest segon moment, el llibre apareix considerablement ampliat.

Ara s'em presenta l'ocasió d'editar el "viatge a Catalunya" en la seva totalitat i com que, si tinc vida i salut, serà un "viatge" una mica llarg, s'em planteja la necessitat d'ordenar els papers i de sistematitzar-los.

El primer volum del "viatge" està dedicat a la comarca del Rip. L'empordà, o sigui a l'Empordanet que és el meu país d'origen i ara, de residència habitual. És un comentari que em sembla plausible perquè passa del meu país desconegut, és una excellent manera de treball. La virtut d'aquesta manera, la més gran part del volum, tot hi mantenint una obertura de comarca comarcal, està gairebé ~~tot~~ ~~en~~ centrat sobre la vila de Palafrugell, que és el meu poble natal.

Més endavant van apareixer els altres volums del "viatge", que serà repetició, una mica llarg, però entretingut i ple d'amenitat, com calen en el viatge per el país al qual estem lligats.

J. P.
Mar Pla, hivern 1954.